

ISSN 2181-9130

Doi Journal 10.26739/2181-9130

ҲУҚУҚИЙ ТАДҚИҚОТЛАР ЖУРНАЛИ

11 ЖИЛД, 9 СОН

ЖУРНАЛ ПРАВОВЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ

ТОМ 11, НОМЕР 9

JOURNAL OF LAW RESEARCH

VOLUME 11, ISSUE 9

ТОШКЕНТ-2026

ҲУҚУҚИЙ ТАДҚИҚОТЛАР ЖУРНАЛИ

ЖУРНАЛ ПРАВОВЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ | JOURNAL OF LAW RESEARCH

№9 (2026) DOI <http://dx.doi.org/10.26739/2181-9130-2026-9>

Бош муҳаррир:
Главный редактор:
Chief Editor:

Abdurasulova Qumriniso Raimqulovna
yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)

Бош муҳаррир ўринбосари:
Заместитель главного редактора:
Deputy Chief Editor:

Fayziev Shoxrud Farmonovich
yuridik fanlar doktori, dotsent (O'zbekiston)

ТАҲРИРИЙ МАСЛАҲАТ КЕНГАШИ | РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ | EDITORIAL BOARD

12.00.01 - ДАВЛАТ ВА ҲУҚУҚ НАЗАРИЯСИ ВА ТАРИХИ. ҲУҚУҚИЙ ТАЪЛИМОТЛАР ТАРИХИ / ТЕОРИЯ ПРАВА И ГОСУДАРСТВА, ИСТОРИЯ ПРАВОВЫХ УЧЕНИЙ / THEORY OF LAW AND STATE, HISTORY OF LEGAL DOCTRINES

Boboyev Halimboy Boboyevich

yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)

Ahmedshaeva Mavlyuda Axatovna

yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)

Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna

yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)

Adilxodjayeva Surayyo Maxkamovna

yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)

Sattorov Abdug'affor

yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)

Yosuke Shamoto

yuridik fanlar doktori, professor (Yaponiya)

Umarxanova Dildora Sharipxanovna

yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)

Nematov Jo'rabek Nematilloevich

yuridik fanlar doktori, dotsent (O'zbekiston)

12.00.02 - КОНСТИТУЦИОННЫЙ ҲУҚУҚ, МАЪМУРИЙ ҲУҚУҚ, МОЛИЯ ВА БОЖХОНА ҲУҚУҚИ / КОНСТИТУЦИОННОЕ ПРАВО; АДМИНИСТРАТИВНОЕ ПРАВО; ФИНАНСОВОЕ ПРАВО / CONSTITUTIONAL LAW; ADMINISTRATIVE LAW; FINANCIAL RIGHT

Malikova Gulchexra

yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)

Xusanov Ozod Tillabayevich

yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)

Selimanova Svetlana Mixaylovna

yuridik fanlar doktori (O'zbekiston)

Xvan Leonid Borisovich

yuridik fanlar doktori, dotsent (O'zbekiston)

Peshkova Xristina Vyacheslavovna

yuridik fanlar doktori, dotsent (Rossiya)

Sung Un Lee

yuridik fanlar doktori, professor (Janubiy Koreya)

12.00.03 - ҲУҚУҚРОЛИК ҲУҚУҚИ. ТАДБИРКОРЛИК ҲУҚУҚИ. ОИЛА ҲУҚУҚИ. ХАЛҚАРО ХУСУСИЙ ҲУҚУҚ / ГРАЖДАНСКОЕ ПРАВО; ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКОЕ ПРАВО; СЕМЕЙНОЕ ПРАВО; МЕЖДУНАРОДНОЕ ЧАСТНОЕ ПРАВО / CIVIL LAW; BUSINESS LAW; FAMILY LAW; PRIVATE INTERNATIONAL LAW

Oqyulov Omonboy

yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)

Ro'zinazarov Shuhrat Nuraliyevich

yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)

Ruziyev Rustam Jabborovich

yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)

Borotov Mirodiljon Xomudjonovich

yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)

Toshev Boboqul Norqobilovich

yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)

Shomuxamedova Zamira Shoislamovna

yuridik fanlar doktori, (O'zbekiston)

Ahmad Issa Altweissi

yuridik fanlar doktori, professor (Iordaniya)

Mexmonov Kambariddin Miradxanovich

yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)

12.00.04 - ҲУҚУҚРОЛИК ПРОЦЕССУАЛ ҲУҚУҚИ. ХЎЖАЛИК ПРОЦЕССУАЛ ҲУҚУҚИ. ҲАҚАМЛИК ЖАРАЁНИ ВА МЕДИАЦИЯ / ГРАЖДАНСКОЕ ПРОЦЕССУАЛЬНОЕ ПРАВО; ХОЗЯЙСТВЕННОЕ ПРОЦЕССУАЛЬНОЕ ПРАВО; АРБИТРАЖНЫЙ ПРОЦЕСС И МЕДИАЦИЯ / CIVIL PROCEDURE LAW; ECONOMIC PROCEDURAL LAW; ARBITRATION PROCESS AND MEDIATION

Esanova Zamira Normurodovna

yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)

Mamasidiqov Muzaffar Musajonovich

yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)

Jason A.

Kanton Federal sud markazi (AQSH)

Borut Strazisar

Yuridik bo'lim boshlig'i (Sloveniya)

12.00.05 - МЕҲНАТ ҲУҚУҚИ. ИЖТИМОИЙ ТАЪМИНОТ ҲУҚУҚИ / ТРУДОВОЕ ПРАВО; ПРАВО СОЦИАЛЬНОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ / THE LABOR LAW; SOCIAL SECURITY LAW

Usmanova Muborak Akmalxanovna

yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)

Gasanov Mixail Yuriyevich

yuridik fanlar doktori, dotsent (O'zbekiston)

Sattorova Gulnoza Djurakulovna

yuridik fanlar doktori, dotsent (O'zbekiston)

Murodova Gulnora

yuridik fanlar doktori, dotsent (O'zbekiston)

Denisov Gleb

yuridik fanlar doktori, professor (Rossiya)

Fayziyev Shuxrat Xasanovich
yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)
Usmonov Muhammadi Bahridinovich
yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)
Xolmuminov Juma
yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)

Jo'rayev Yuldash Achilovich
yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)
Nurmatov Mirg'olib Mirzayevich
yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)

Po'latov Baxtiyor Xalilovich
yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)
Salomov Baxrom Salomovich
yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)
Osmonaliyev Qayrat
yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)
Mirzayev Aziz
yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)

Aleksey Kibalnik
yuridik fanlar doktori, professor (Rossiya)
Kudryavtsev Vladislav Leonidovich
yuridik fanlar doktori, professor (Rossiya)
Sergey Shoshin
yuridik fanlar doktori, dotsent (Rossiya)
James B.
Eaglin Federal sud markazi (AQSH)

Rustambayev Mirzayusup Hakimovich
yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)
Zufarov Rustam Axmedovich
yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)
Kabulov Rustam
yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)
Rajabova Mavjuda Abdullayevna
yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)
Ismailov Isomiddin
yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)

Hamidov Nurmuhammad Orif o'g'li
yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori (O'zbekiston)
Yuldoshev Rifat Raxmadjonovich
yuridik fanlar doktori, professor (Tojikiston)
Djansarayeva Rima Ernatovna
yuridik fanlar doktori, professor (Qozog'iston)
Yelena Antonyan Aleksandrovna
yuridik fanlar doktori, professor (Rossiya)
Matthew Light
yuridik fanlar doktori, professor (Kanada)
Qo'shayev Nurali Mahmudovich
yuridik fanlar nomzodi, dotsent (O'zbekiston)

Inog'omjonova Zumratxon Fatxullayevna
yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)
Pulatov Yuriy Safiyevich
yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)
To'laganova Gulchehra Zaxitovna
yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)
Muxiddinov Faxriddin Muxiddinovich
yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)
Mirazov Davron Miragzamovich
yuridik fanlar doktori (O'zbekiston)
Rijakov Aleksandr Petrovich
yuridik fanlar doktori, professor (Rossiya)

Stoyko Nikolay Genadyevich
yuridik fanlar doktori, professor (Rossiya)
Iskandarov Zayniddin
yuridik fanlar doktori, professor (Tojikiston)
Sergey Pen
yuridik fanlar doktori, professor (Qozog'iston)
Aleksey Purs
yuridik fanlar doktori, dotsent (Belarus)
Jurgen Maurer
yuridik fanlar doktori, professor (Germaniya)
Kevin Curtin
yuridik fanlar doktori, professor (AQSH)

Ismoilov Bahodir Islamovich
yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)
Matkarimova Gulchehra Abdusamatovna
yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)

Yuldasheva Govxerjan
yuridik fanlar doktori, professor (O'zbekiston)
Alexander Trunk
yuridik fanlar doktori, professor (Germaniya)

1. Ibragimova Muxlisa Paridunovna

DAVLAT FUQAROLIK XIZMATIDA SIYOSIY GURUH LAVOZIMLARINING HUQUQIY TABIATI: MEHNAT-HUQUQIY VA OMMAVIY-HUQUQIY MODELLAR NISBATI.....5

2. Murataev Serikbek Alpamysovich

SIGNIFICANCE AND ESSENCE OF LEGAL REGULATION OF HIGHER EDUCATION MANAGEMENT ASSESSMENT.....14

3. Машарипов Икромбой Олимбой ўғли

ТАШУВЧИНИНГ ФУҚАРОЛИК ЖАВОБГАРЛИГИНИ МАЖБУРИЙ СУҒУРТА ҚИЛИШ ШАРТНОМАСИ БЎЙИЧА СУҒУРТА ТОВОНИНИ ТЎЛАШ ТЎҒРИСИДАГИ ТАЛАБНИ БОШҚА ТУРДАГИ ТАЛАБЛАРДАН АЖРАТИШНИНГ АЙРИМ МАСАЛАЛАРИ.....24

4. Shukurova Diyora Anvarovna

REGULATING TRANSNATIONAL SUBSIDIES THROUGH PREFERENTIAL TRADE AGREEMENTS.....35

5. Каримов Улугбек Хакимджонович

АГРАР СОҲАДА ЕР ТЎҒРИСИДАГИ ҚОНУНЧИЛИК ИЖРОСИ УСТИДАН ПРОКУРОР НАЗОРАТИНИ РАҚАМЛИ МУҲИТДА ТАКОМИЛЛАШТИРИШ МАСАЛАЛАРИ.....45

6. Мамарасулов Достон Рустам ўғли

НОМУЛКҲИЙ ХУСУСИЯТДАГИ ИЖРО ҲУЖЖАТЛАРИНИ ИЖРО ЭТИШНИ ДИФФЕРЕНЦИАЦИЯ ҚИЛИШ: ҚАРЗДОРНИНГ ШАХСИЙ ИШТИРОКИ МЕЗОНИ.....56

7. Soliyev Dilshod Baxtiyor o'g'li

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA MA'MURIY SUDLAR TIZIMINING HUQUQIY ASOSLARINI SHAKLLANISHINING NAZARIY JIHATLARI.....64

8. Усмонов Мансурбек Мухаммаджонович

ДАВЛАТ СОЛИҚ ХИЗМАТИ ОРГАНЛАРИДА ПРОКУРОР НАЗОРАТИНИ ТАШКИЛ ЭТИШ ВА АМАЛГА ОШИРИШ МЕХАНИЗМЛАРИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ.....72

9. Қўлдошев Шезод Шукурулло ўғли

ЁЛЛАНИШ ВА ҲАРБИЙ ТУЗИЛМАЛАРГА ХИЗМАТГА КИРГАНЛИК УЧУН ЖАВОБГАРЛИК.....82

10. Primov Baxtiyor Olim o'g'li

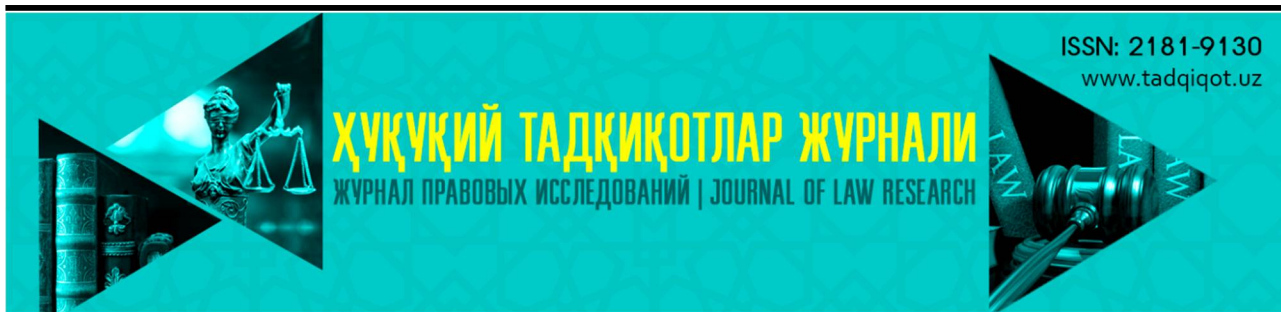
KRIPTO-AKTIVLAR AYLANMASI VA MAYNING SOHASIDAGI JINOIY QILMISHLARNI TURDOSH VA O'XSHASH JINOYAT TARKIBLARIDAN AJRATISH MASALALARI.....90

11. Reymbayev Abdulla Kurbanbayevich

JINOYAT TO'G'RIKIDA XABAR BERMASLIK VA UNI YASHIRGANLIK UCHUN JINOIY JAVOBGARLIK CHORALARINI TAKOMILLASHTIRISH.....99

12. Курманов Амангелди Пухарбаевич

СУДГАЧА ИШ ЮРИТИШ БОСҚИЧИДА НИЗОЛАРНИ ҲАЛ ҚИЛИШДА СУД НАЗОРАТИ ИНСТИТУТИНИ ЖОРИЙ ЭТИШ ИМКОНИАТЛАРИ.....106

Reymbayev Abdulla Kurbanbayevich,
Berdaq nomidagi Qoraqalpoq davlat universiteti
“Jinoyat huquqi, protsessi va kriminalistika”
kafedrasi dotsenti vazifasini bajaruvchi,
yuridik fanlar boyicha falsafa doktori (Phd)
E-mail: reymbaev.abdulla@gmail.com

JINOYAT TO‘G‘RISIDA XABAR BERMASLIK VA UNI YASHIRGANLIK UCHUN JINOIY JAVOBGARLIK CHORALARINI TAKOMILLASHTIRISH

For citation: Reimbaev Abdulla Kurbanbaevich. IMPROVING CRIMINAL LIABILITY MEASURES FOR FAILURE TO REPORT A CRIME AND ITS CONCEALMENT. Journal of Law Research. 2026, 11 vol., issue 9.

 <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.23067640>

ANNOTATSIYA

Mazkur maqolada O‘zbekiston Respublikasi Jinoyat kodeksining 241-moddasida nazarda tutilgan jinoyat to‘g‘risida xabar bermaslik va uni yashirganlik uchun jinoiy javobgarlik masalalari tahlil qilinadi. Jinoyat tarkibining obyektiv va subyektiv belgilari, shaxsning jinoyat haqida aniq bilishi hamda mazkur qilmishlarni jinoyatda ishtirokchilikdan farqlash masalalari yoritiladi. Shuningdek, ushbu maqolada amaldagi qonunchilikni takomillashtirish va mazkur qilmishlarni kvalifikatsiya qilish amaliyotini yanada takomillashtirish bo‘yicha takliflar ham ilgari suriladi.

Kalit so‘zlar: jinoyat to‘g‘risida xabar bermaslik, jinoyatni yashirish, jinoiy javobgarlik, jinoyat tarkibi, kvalifikatsiya, jinoyatda ishtirokchilik.

Реймбаев Абдулла Курбанбаевич,

Исполняющий обязанности доцента кафедры уголовного права, процесса и криминалистики Каракалпакского государственного университета имени Бердаха.
доктор философии по юридическим наукам (Phd)
E-mail: reymbaev.abdulla@gmail.com

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕР УГОЛОВНОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТИ ЗА НЕСООБЩЕНИЕ О ПРЕСТУПЛЕНИИ И ЕГО УКРЫВАТЕЛЬСТВО

АННОТАЦИЯ

В данной статье анализируются вопросы уголовной ответственности за несообщение о преступлении и его сокрытие, предусмотренные статьей 241 Уголовного кодекса Республики Узбекистан. Освещаются объективные и субъективные признаки состава преступления, точное знание лицом преступления, а также вопросы отличия данных деяний от соучастия в преступлении. Также в данной статье выдвигаются предложения по совершенствованию действующего законодательства и дальнейшему совершенствованию практики квалификации данных деяний.

Ключевые слова: несообщение о преступлении, укрывательство преступления, уголовная ответственность, состав преступления, квалификация, соучастие в преступлении.

Reimbaev Abdulla Kurbanbaevich,

Acting Associate Professor of Criminal Law, Procedure and Criminalistics

Department at Karakalpak State University named after Berdakh,

Doctor of Philosophy (Phd) in Legal Sciences

E-mail: reymbaev.abdulla@gmail.com

IMPROVING CRIMINAL LIABILITY MEASURES FOR FAILURE TO REPORT A CRIME AND ITS CONCEALMENT

ANNOTATION

This article analyzes the issues of criminal liability for failure to report a crime and its concealment, as provided for in Article 241 of the Criminal Code of the Republic of Uzbekistan. The objective and subjective features of the elements of a crime, the person's clear knowledge of the crime, and the issues of distinguishing these acts from complicity in the crime are highlighted. This article also puts forward proposals for improving current legislation and further improving the practice of qualifying these acts.

Keywords: failure to report a crime, concealment of a crime, criminal liability, elements of a crime, legal qualification, complicity in a crime.

Jinoyatchilikka qarshi kurashish, jinoyatlarni o'z vaqtida aniqlash va ularning oldini olish davlatning huquqni muhofaza qiluvchi organlari faoliyatining asosiy yo'nalishlaridan biridir. Mazkur vazifalarni samarali amalga oshirish faqat jinoyat sodir etgan shaxslarni javobgarlikka tortish bilan cheklanib qolmay, jinoyat sodir etilganligi yoki unga tayyorgarlik ko'rilayotganligi haqida ma'lumotga ega bo'lgan shaxslarning xatti-harakatlariga ham huquqiy baho berishni talab etadi.

Jinoyat sodir etilganligi to'g'risida tegishli davlat organlariga xabar bermaslik yoki sodir etilgan og'ir yoxud o'ta og'ir jinoyatni oldindan va'da bermagan holda yashirish jamiyatda qonuniylik va huquq-tartibotni ta'minlashga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Bunday holatlar, avvalo, jinoyatning o'z vaqtida aniqlanishi va unga huquqiy baho berilishi jarayonini murakkablashtiradi. Jinoyat to'g'risidagi ma'lumotlarning tegishli davlat organlariga o'z vaqtida yetkazilmasligi natijasida jinoyat sodir etgan shaxsning javobgarlikdan qochib qolish ehtimoli ortishi, jinoyatning izlari va dalillarining yo'qolishi yoki o'zgarib ketishi mumkin.

Shuningdek, jinoyat sodir etilganligi haqida xabar bermaslik vakolatli organlarning jinoyatni tezkor va samarali aniqlash imkoniyatlarini cheklaydi. Jinoyat sodir bo'lganidan keyingi dastlabki vaqt oralig'i jinoyat izlarini aniqlash, saqlab qolish, dalillarni to'plash va hodisaning haqiqiy holatlarini aniqlash nuqtayi nazaridan muhim ahamiyatga ega. Agar tegishli ma'lumotlar o'z vaqtida taqdim etilmasa, jinoyat joyidagi izlar yo'qolishi, muhim dalillar yashirilishi yoki yo'q qilinishi, shuningdek, jinoyatga aloqador shaxslarning aniqlanishi qiyinlashishi mumkin.

Sodir etilgan og'ir yoki o'ta og'ir jinoyatni oldindan va'da bermagan holda yashirish ham jinoyatni fosh etish va uning barcha holatlarini aniqlash jarayoniga to'sqinlik qiluvchi omillardan biri hisoblanadi. Bunday yashirish jinoyat sodir etgan shaxsga o'z harakatlarining oqibatlaridan qochish, dalillarni yo'q qilish yoki yashirish, shuningdek, tergov va boshqa vakolatli organlarning faoliyatiga xalaqit berish imkonini yaratishi mumkin. Natijada jinoyatning barcha holatlarini to'liq, xolisona va har tomonlama aniqlash jarayoni murakkablashadi. Bundan tashqari, jinoyat haqida xabar bermaslik yoki uni yashirish jabrlanuvchining huquq va qonuniy manfaatlarini ta'minlashga ham salbiy ta'sir ko'rsatadi. Chunki jinoyat o'z vaqtida aniqlanmasa, jabrlanuvchiga yetkazilgan zarar va uning buzilgan huquqlarini tiklash jarayoni kechikishi mumkin. Jabrlanuvchining xavfsizligini ta'minlash, unga yetkazilgan moddiy yoki ma'naviy zararni aniqlash hamda qonunda belgilangan huquqlaridan foydalanish imkoniyatlarini ta'minlash uchun jinoyat to'g'risidagi ma'lumotlarning vakolatli organlarga o'z vaqtida yetib borishi muhimdir.

Shu sababli jinoyat sodir etilganligi to'g'risidagi ma'lumotlarni tegishli davlat organlariga o'z vaqtida yetkazish jinoyatlarni aniqlash va ularning oldini olish, jinoyat izlarini saqlab qolish, dalillarni to'plash, jinoyat sodir etgan shaxslarni aniqlash hamda ularni qonunda belgilangan tartibda javobgarlikka tortish uchun muhim ahamiyatga ega.

O'zbekiston Respublikasi Jinoyat kodeksining 31-moddasida jinoyatga daxldorlik instituti mustahkamlangan bo'lib, unda jinoyatga tayyorgarlik ko'rilayotganligi, jinoyat sodir etilayotganligi yoki sodir etilganligi haqida aniq bila turib, oldindan va'da bermagan holda hokimiyat organlariga xabar qilmaslik faqat Jinoyat kodeksining 241-moddasi nazarda tutilgan hollardagina javobgarlikka sabab bo'lishi belgilangan. Shuningdek, jinoyatchini, jinoyat sodir etish quroli va vositalarini, jinoyat izlarini yoki jinoiy yo'l bilan qo'lga kiritilgan narsalarni oldindan va'da bermagan holda yashirish ham faqat 241-modda doirasida jinoiy javobgarlikka sabab bo'ladi[1].

Shu nuqtayi nazardan, jinoyat to'g'risida xabar bermaslik va uni yashirishni mustaqil jinoyat sifatida belgilashdan asosiy maqsad faqat jinoyat sodir etgan shaxsning xatti-harakatlariga huquqiy baho berish bilangina cheklanib qolmaydi. Bunda jinoyat sodir etilganidan so'ng uning fosh etilishiga, jinoyat izlari va dalillarining aniqlanishiga hamda jinoyat sodir etgan shaxsning javobgarlikka tortilishiga turli yo'llar bilan to'sqinlik qiluvchi boshqa shaxslarning ijtimoiy xavfli xatti-harakatlarini ham huquqiy jihatdan baholash nazarda tutiladi.

Zamonaviy yurisprudentsiyada huquqshunos olimlar tomonidan jinoyatga daxldorlik tushunchasi turlicha talqin qilinishiga qaramasdan, mohiyatan bir xil ta'riflanadi. Jumladan, M.Usmonaliev "daxldorlik – boshqa shaxslar tomonidan sodir etiladigan yoki sodir etilgan jinoyatda umuman ishtirok etmagan, ammo ularning jinoyatga tayyorgarlik ko'rayotganligi, jinoyat sodir etganligi haqida aniq bila turib, oldindan va'da bermagan holda hokimiyat organlariga xabar qilmaslik, shuningdek jinoyatchini, jinoyat qurolini, jinoyat izlarini yoki jinoiy yo'l bilan qo'lga kiritilgan narsalarni oldindan va'da bermagan holda yashirishdan iboratdir", deb ta'kidlaydi[2]. M.H.Rustamboev ham bu borada fikr yuritib, "daxldorlik – jinoyatga u bilan sababiy bog'lanishda bo'lmagan, jinoiy jazoga sazovor daxldorlik", deb ta'riflaydi[3]. A.S.Yakubovning fikricha esa, "jinoyatga daxldorlik deganda, boshqa shaxslar tomonidan sodir etilayotgan jinoyatda qatnashmasdan turib, ularga aloqadorlik tushuniladi". Bundan tashqari, xorijiy yuridik adabiyotlarda "jinoyatga daxldorlik – jinoyatga bevosita aloqador bo'lmagan shaxsning faoliyati bo'lib, u jinoiy faoliyat bilan bog'liq munosabat", deb ta'riflanadi[4]. V.G.Trifonovning yozishicha, L.E.Vladimirov jinoyatga daxldorlikni mustaqil institut sifatida ajratuvchi belgilarning ro'yxatini taklif qilgan. Bular: 1) jinoyatga daxldorlik faqat jinoyatni hosil qiluvchi qilmish uchun mavjud bo'lishi mumkin; 2) u oldindan va'da qilinishi mumkin emas, aks holda u jinoyatda ishtirokchilikka aylanadi; 3) u xizmat ko'rsatilishi bilan tamom bo'lgan deb hisoblanadi. Jinoyatga qulay imkoniyat yaratishga suiqasd qilish mavjud bo'lishi mumkin;

4) jinoyatga daxldorlik qasddan sodir etilgan bo'lishi kerak; 5) u jinoiy faoliyatning istalgan bosqichida amalga oshirilishi mumkin; 6) mustaqil jinoyat sifatida o'zida ishtirokchilikka yo'l qo'yadi; 7) u o'zi ko'rsatilayotgan jinoyatda ishtirokchilik bilan mos kelishi mumkin emas, aks holda u oddiy ishtirokchilikka aylanadi: bir vaqtning o'zida jinoyatga qulay imkoniyat yaratuvchi va shu jinoyatning o'zida ishtirokchi bo'lish mumkin emas [5].

Jinoyat sodir etgan shaxs tomonidan amalga oshirilgan qilmishning o'zi jamiyat uchun muayyan xavf tug'dirishi bilan bir qatorda, ushbu jinoyatni yashirish yoki u haqda tegishli davlat organlariga xabar bermaslik orqali uning aniqlanishiga to'sqinlik qiluvchi harakatlar ham huquq-tartibotga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Shu sababli bunday xatti-harakatlarni alohida huquqiy baholash zarurati yuzaga keladi. Chunki jinoyatni sodir etgan shaxs bilan birga yoki undan keyin harakat qilgan boshqa shaxslarning xatti-harakatlari natijasida jinoyatning haqiqiy holatlarini aniqlash, dalillarni to'plash va jinoyat sodir etgan shaxsni aniqlash jarayoni qiyinlashishi mumkin.

Jinoyat to'g'risida xabar bermaslik yoki uni yashirish bilan bog'liq harakatlarni mustaqil jinoyat sifatida belgilash, avvalo, jinoyat sodir etilganidan keyingi bosqichda yuzaga keladigan ijtimoiy xavfli xatti-harakatlarning oldini olishga xizmat qiladi. Bunday huquqiy norma orqali shaxslarning jinoyat sodir etgan shaxsni yashirish, jinoyat izlari yoki dalillarini berkitish, mavjud ma'lumotlarni vakolatli organlardan yashirish kabi harakatlariga qonuniy baho berish imkoniyati

yaratiladi. Bu esa jinoyat sodir etgan shaxsning javobgarlikdan qochishiga ko'maklashuvchi harakatlarning ham huquqiy nazorat ostida bo'lishini ta'minlaydi.

Mavzuning dolzarbligi shundaki, amaldagi norma mazmunan muayyan qilmishlar doirasini belgilagan bo'lsa-da, "aniq bila turib", "xabar bermaslik", "oldindan va'da bermasdan yashirish" kabi tushunchalarning amaliyotda talqin qilinishi bilan bog'liq masalalar mavjud. Shu sababli ushbu normani nazariy va amaliy jihatdan chuqur tadqiq etish hamda uni takomillashtirish yo'llarini ishlab chiqish muhim ilmiy vazifa hisoblanadi.

Jinoyat to'g'risida xabar bermaslik va uni yashirish jinoyatga daxldorlikning shakllari sifatida namoyon bo'ladi. Mazkur institut jinoyatda ishtirokchilik institutidan o'zining huquqiy tabiati bilan farq qiladi.

Jinoyatda ishtirokchilikda shaxs jinoyatni sodir etishdan oldin yoki uni sodir etish jarayonida jinoyatning amalga oshirilishiga qasddan ko'maklashadi. Jinoyatga daxldorlikda esa shaxsning harakati, odatda, asosiy jinoyat sodir etilganidan keyingi yoki uni sodir etish jarayonidagi muayyan xatti-harakatlarda namoyon bo'ladi va u asosiy jinoyatning ishtirokchisi sifatida qaralmaydi.

Mazkur farq amaliy ahamiyatga ega. Chunki jinoyat sodir etilishidan oldin yordam berishni va'da qilgan shaxs ayrim hollarda yordamchi sifatida jinoyatda ishtirokchilik uchun javobgar bo'lishi mumkin. Aksincha, jinoyat sodir etilgandan so'ng oldindan va'da bermagan holda jinoyatchini yoki jinoyat izlarini yashirgan shaxsning harakati JK 241-moddasi doirasida baholanadi[1].

Shunday qilib, oldindan va'da berish mezonini jinoyatda ishtirokchilik va jinoyatga daxldorlikni ajratib turuvchi muhim huquqiy mezonlardan biridir[6, 441].

JK 241-moddasining birinchi qismiga ko'ra, tayyorgarlik ko'rilayotgan yoki sodir etilgan og'ir yoxud o'ta og'ir jinoyat haqida aniq bilgani holda xabar bermaslik jinoiy javobgarlikka sabab bo'ladi. Amaldagi sanksiya jarima, majburiy jamoat ishlari, axloq tuzatish ishlari, ozodlikni cheklash yoki ozodlikdan mahrum qilish kabi jazolarni nazarda tutadi.

Mazkur jinoyat tarkibining muhim belgilaridan biri shaxsning jinoyat haqida aniq bilishidir.

Bu yerda oddiy gumon, taxmin yoki shubhaning o'zi jinoiy javobgarlik uchun yetarli bo'lmasligi kerak. Shaxsda jinoyatning tayyorlanayotganligi yoki sodir etilganligi haqida obyektiv va ishonchli ma'lumot mavjud bo'lishi lozim.

Masalan, shaxs boshqa bir fuqaroning jinoyat sodir etishga tayyorgarlik ko'rayotganligi haqida faqat uchinchi shaxsdan tasdiqlanmagan ma'lumot eshitgan bo'lsa, bunday vaziyatda uning jinoyat haqida "aniq bilgani"ni isbotlash alohida ahamiyat kasb etadi[7].

Shu sababli, bizning fikrimizcha, huquqni qo'llash amaliyotida "aniq bilish" va "taxmin qilish" o'rtasidagi chegarani belgilash masalasiga alohida e'tibor qaratilishi lozim.

Bunda quyidagi mezonlar hisobga olinishi maqsadga muvofiq:

- shaxsga ma'lumot qanday manbadan ma'lum bo'lganligi;
- ma'lumotning mazmuni va ishonchliligi;
- shaxs jinoyatning qaysi jihatlari haqida bilganligi;
- ushbu ma'lumotni boshqa manbalar orqali tekshirish imkoniyati;
- shaxsning jinoyat haqida xabar berish uchun real imkoniyatga ega bo'lganligi.

Bu mezonlar shaxsni asossiz jinoiy ta'qib qilishning oldini olish bilan birga, jinoyat to'g'risida ataylab xabar bermagan shaxslarning javobgarligini ta'minlashga xizmat qiladi[8].

JK 241-moddasining ikkinchi qismi og'ir yoki o'ta og'ir jinoyatlarni oldindan va'da bermasdan yashirish uchun javobgarlikni belgilaydi. Bunday yashirish jinoyatchini, jinoyat quroli yoki vositalarini, jinoyat izlarini yoxud jinoiy yo'l bilan qo'lga kiritilgan narsalarni yashirish shaklida namoyon bo'lishi mumkin.

Mazkur qilmishning o'ziga xos jihati shundaki, shaxs asosiy jinoyatni sodir etishda bevosita qatnashmagan bo'lsa-da, uning keyingi xatti-harakatlari jinoyatni fosh etishga to'sqinlik qiladi.

Masalan, shaxs og'ir jinoyat sodir etganini bilgan holda jinoyatchini o'z uyida yashirishi, jinoyat qurolini berkitishi yoki jinoyat izlarini yo'qotishi uning harakatlariga JK 241-moddasi bo'yicha huquqiy baho berish masalasini yuzaga keltiradi.

Shu bilan birga, jinoyatni yashirish va jinoyat natijasida qo'lga kiritilgan mol-mulkni olish yoki o'tkazish o'rtasidagi farq ham e'tibordan chetda qolmasligi lozim. Jinoyat natijasida qo'lga

kiritilgan mol-mulk bilan bog'liq harakatlar ayrim hollarda JKning boshqa moddalarida nazarda tutilgan jinoyat tarkibini tashkil qilishi mumkin.

Demak, jinoyatni yashirishni kvalifikatsiya qilishda shaxsning maqsadi, bilimi, harakat vaqti, yashirilayotgan obyekt hamda asosiy jinoyat bilan aloqasi kompleks ravishda baholanishi kerak.

Jinoyat to'g'risida xabar bermaslik va jinoyatda ishtirokchilikni farqlash masalasi jinoyat-huquqiy kvalifikatsiyaning eng muhim jihatlaridan biridir. Jinoyatda ishtirokchilik mavjud bo'lishi uchun shaxsning qilmishi asosiy jinoyatning sodir etilishiga ko'maklashishi va tegishli subyektiv aloqa mavjud bo'lishi lozim.

Jinoyatga daxldorlikda esa shaxs asosiy jinoyatni sodir etishga oldindan kelishilgan holda yordam bermaydi. Aynan oldindan va'da berishning mavjud yoki mavjud emasligi huquqiy baholashda hal qiluvchi mezonlardan biri hisoblanadi.

Shu sababli tergov va sud organlari har bir ishda shaxsning harakatlari qachon yuzaga kelganligini, u asosiy jinoyatni sodir etish haqida oldindan kelishgan-kelishmaganligini va uning qilmishi jinoyat sodir etilishiga real ko'mak bergan-bermaganligini aniqlashi lozim.

Amaldagi JK 241-moddasida xabar bermaslik va yashirish uchun javobgarlik nazarda tutilgan bo'lsa-da, ushbu ikki qilmishning ijtimoiy xavflilik darajasi har doim ham bir xil emas.

Xabar bermaslikda shaxs o'zida mavjud ma'lumotni tegishli organlarga yetkazmaydi. Bunda u faol ravishda jinoyat izlarini yo'q qilmasligi yoki jinoyatchiga yashirinish uchun sharoit yaratmasligi mumkin.

Jinoyatni yashirishda esa shaxs faol harakatlarni amalga oshiradi: jinoyatchini yashiradi, jinoyat quroli yoki izlarini yo'q qiladi yoxud boshqa dalillarni yashirishga qaratilgan harakatlarni sodir etadi.

Shuning uchun mazkur ikki qilmishning ijtimoiy xavflilik darajasi va javobgarlik choralari differensiallashtirish masalasi ilmiy jihatdan muhimdir.

Amaldagi normada yashirish uchun belgilangan jazo xabar bermaslikka nisbatan og'irroq ekanligi ham mazkur farqning qonunchilikda ma'lum darajada e'tirof etilganligini ko'rsatadi. JK 241-moddasiga ko'ra, xabar bermaslik uchun uch yilgacha ozodlikdan mahrum qilish, yashirish uchun esa besh yilgacha ozodlikdan mahrum qilish jazosi nazarda tutilgan.

Biroq jazo tayinlashda nafaqat yashirish faktining o'zi, balki yashirilgan jinoyatning xususiyati, yashirish usuli, yashirilgan dalillarning ahamiyati, jinoyatchiga ko'rsatilgan yordam darajasi va jinoyatni fosh etishga yetkazilgan to'sqinlik darajasi ham hisobga olinishi lozim.

Jinoyat to'g'risida xabar bermaslik yoki uni yashirish oddiy shaxs tomonidan sodir etilishi mumkin. Shu bilan birga, jinoyat to'g'risidagi ma'lumotni qabul qilish va ro'yxatdan o'tkazish vazifasi yuklatilgan mansabdor shaxsning jinoyatni hisobga olishdan qasddan yashirishi alohida jinoyat tarkibini tashkil etadi.

Bu masala Jinoyat kodeksining 241¹-moddasi "Jinoyatni hisobga olishdan qasddan yashirish" bilan tartibga solingan. Ushbu norma jinoyatlar to'g'risidagi arizalar, xabarlar va boshqa ma'lumotlarni qabul qilish, ro'yxatdan o'tkazish yoki ko'rib chiqish xizmat vazifalariga kiradigan mansabdor shaxsning qasddan jinoyatni hisobga olishdan yashirishiga nisbatan javobgarlik belgilaydi.

Mazkur norma JK 241-moddasidan prinsipial jihatdan farq qiladi. JK 241-moddasi umumiy subyektning og'ir yoki o'ta og'ir jinoyat haqida xabar bermasligi yoki uni yashirishini qamrab olsa, JK 241¹-moddasida jinoyat to'g'risidagi ma'lumotni qabul qilish, ro'yxatdan o'tkazish yoki ko'rib chiqish vakolatiga ega mansabdor shaxsning maxsus xatti-harakati nazarda tutiladi.

Shu bois ushbu ikki norma o'rtasidagi chegarani aniq belgilash huquqni qo'llash amaliyotida muhim ahamiyatga ega.

Jinoyat to'g'risida xabar bermaslik uchun javobgarlik masalasi turli davlatlar jinoyat qonunchiligida turlicha hal qilingan.

Ayrim davlatlarda fuqarolarning jinoyat haqida xabar berish majburiyati faqat jinoyatning muayyan turlari bilan cheklanadi. Boshqa huquqiy tizimlarda esa shaxsning jinoyat haqida xabar bermaganligi alohida jinoyat sifatida emas, balki boshqa huquqiy normalar asosida baholanadi[9,10].

O'zbekiston qonunchiligida esa mazkur masala aniq chegaralangan: jinoyatga daxldorlik uchun javobgarlik umumiy tarzda emas, balki Jinoyat kodeksida ko'rsatilgan hollardagina kelib chiqadi. Bu yondashuv huquqiy aniqlik va qonuniylik prinsiplarini ta'minlash nuqtai nazaridan ijobiyhisoblanadi. JK 31-moddasining o'zi ham xabar bermaslik uchun javobgarlik faqat 155 va 241-moddalarda nazarda tutilgan hollarda kelib chiqishini belgilaydi.

Shu bilan birga, xorijiy tajribani o'rganish va milliy qonunchilikni takomillashtirish masalalarini tahlil qilish jarayonida insonning o'ziga va yaqin qarindoshlariga qarshi ko'rsatma berishga majburlanmasligi bilan bog'liq konstitutsiyaviy va huquqiy kafolatlarni ham alohida hisobga olish lozim. Mazkur kafolat shaxsning huquq va erkinliklarini himoya qilish, uning irodasiga qarshi ravishda o'zini yoki yaqin qarindoshlarini fosh etishga majbur qilinishining oldini olish hamda adolatli sudlov tamoyillarini ta'minlashda muhim ahamiyatga ega.

Xorijiy davlatlar tajribasini o'rganishda jinoyat to'g'risida xabar bermaslik yoki jinoyatni yashirish uchun javobgarlik belgilangan normalar bilan bir qatorda, shaxsning o'ziga va yaqin qarindoshlariga nisbatan ko'rsatma berishdan bosh tortish huquqi qanday tartibga solinganiga ham e'tibor qaratish zarur. Chunki bir tomondan, jinoyatlarni o'z vaqtida aniqlash va fosh etish manfaatlari ta'minlanishi lozim bo'lsa, ikkinchi tomondan, shaxsning fundamental huquq va erkinliklari buzilishiga yo'l qo'yilmasligi kerak. Shu sababli ushbu ikki manfaat o'rtasida oqilona va huquqiy muvozanatni ta'minlash muhim hisoblanadi.

Bunday kafolatlarning mavjudligi shaxsni jinoyat sodir etganligi yoki jinoyatga aloqador holatlar haqida o'ziga yoki yaqin qarindoshlariga qarshi majburan ma'lumot berishdan himoya qiladi. Ayniqsa, jinoyat to'g'risida xabar bermaslik uchun javobgarlik masalasida shaxsning jinoyat haqida ma'lumotga ega bo'lishi bilan bir qatorda, ushbu ma'lumotni oshkor qilish majburiyati uning qonun bilan kafolatlangan huquqlariga zid kelmasligi ham e'tiborga olinishi lozim.

O'tkazilgan tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, jinoyat to'g'risida xabar bermaslik va uni yashirish uchun jinoiy javobgarlik belgilanishi jinoyatchilikka qarshi kurashish, jinoyatlarni o'z vaqtida aniqlash, ularning oldini olish hamda sodir etilgan jinoyatlarni tezkor va samarali ravishda fosh etishning muhim huquqiy vositalaridan biridir. Mazkur javobgarlikning mavjudligi shaxslarni jinoyat sodir etilganligi to'g'risida tegishli davlat organlariga o'z vaqtida xabar berishga undaydi hamda jinoyat sodir etgan shaxsga nisbatan qonuniy choralar ko'rilishiga ko'maklashadi.

Jinoyat haqida ma'lumotga ega bo'lgan shaxsning bu haqda vakolatli organlarga xabar bermasligi jinoyatning aniqlanishini kechiktirishi, uning izlari va dalillarining yo'qolishiga yoki o'zgarishiga sabab bo'lishi mumkin. Shu sababli bunday harakatlarning huquqiy jihatdan tartibga solinishi jinoyat sodir etilganligi haqidagi ma'lumotlarning o'z vaqtida vakolatli organlarga yetkazilishini ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etadi. Ayniqsa, jinoyatning dastlabki bosqichida olingan ma'lumotlar jinoyat joyini aniqlash, dalillarni saqlab qolish va jinoyat sodir etgan shaxsni tezkor ravishda aniqlash uchun muhim bo'lishi mumkin.

O'zbekiston Respublikasi Jinoyat kodeksining 31 va 241-moddalari mazkur munosabatlarning asosiy huquqiy negizini tashkil etadi. Amaldagi qonunchilik jinoyatga daxldorlikni jinoyatda ishtirokchilikdan ajratib, faqat qonunda aniq ko'rsatilgan hollardagina jinoiy javobgarlikni nazarda tutishi bilan huquqiy aniqlikni ta'minlaydi.

Shu bilan birga, huquqni qo'llash amaliyotida shaxsning jinoyat haqida "aniq bilganligi", xabar berishning real imkoniyati mavjudligi, yashirishning oldindan va'da qilinmaganligi hamda shaxsning asosiy jinoyatga aloqadorlik darajasini aniqlash masalalariga alohida e'tibor qaratish lozim[11].

Tadqiqot asosida quyidagi ilmiy xulosaga kelish mumkin: JK 241-moddasini takomillashtirish faqat jazo choralari kuchaytirish bilan emas, balki jinoyat tarkibining obyektiv va subyektiv belgilarini aniqroq belgilash, kvalifikatsiya mezonlarini bir xillashtirish va shaxsning konstitutsiyaviy huquq hamda erkinliklari bilan jinoyatchilikka qarshi kurash manfaatlari o'rtasida oqilona muvozanatni ta'minlash orqali amalga oshirilishi lozim.

Shuningdek, mazkur norma bo'yicha O'zbekiston Respublikasi Oliy sudi Plenumining tegishli tushuntirishlarini ishlab chiqish, xususan, "aniq bilish", "oldindan va'da bermasdan

yashirish” hamda “xabar berish imkoniyati” tushunchalarining huquqiy mezonlarini aniqlashtirish huquqni qo‘llash amaliyotining bir xilligini ta’minlashga xizmat qiladi.

Iqtiboslar/Сноски/References:

1. O‘zbekiston Respublikasining Jinoyat kodeksi. – Toshkent: Adolat, 2023. – 320 b. (Criminal Code of the Republic of Uzbekistan. – Tashkent: Adolat, 2023. – 320 p.)
2. Usmonaliyev M. Jinoyat huquqi: Umumiy qism: Oliy o‘quv yurtlari uchun darslik. – Toshkent: Yangi asr avlodi, 2005. –B.296 (Usmonaliyev M. Criminal Law: General Part: Textbook for Higher Education Institutions. – Tashkent: Yangi Asr Avlodi, 2005. – P. 296)
3. Rustambayev M.H. O‘zbekiston Respublikasining Jinoyat kodeksiga sharhlar. Maxsus qism. – Toshkent: Ilm Ziyo, 2006. (Rustambayev M.Kh. Commentary on the Criminal Code of the Republic of Uzbekistan. Special Part. – Tashkent: Ilm Ziyo, 2006)
4. Якубов. А.С Учение о преступлении по законодательству Республики Узбекистан. –Т. Академия МВД. 1995 (Yakubov, A.S. The Doctrine of Crime under the Legislation of the Republic of Uzbekistan. – Tashkent: Academy of the Ministry of Internal Affairs, 1995.).
5. Трифонов В.Г. Заранее не обещанное укрывательство преступлений и несообщение о них как виды прикосновенности к преступлению. – Дисс. ...канд. юрид. наук. – СПб., 2000.
6. Rustambayev M.X. O‘zbekiston Respublikasi jinoyat huquqi kursi. 1-tom. Jinoyat to‘g‘risida ta’limot: darslik. – 2-nashr, to‘ldirilgan va qayta ishlangan. – Toshkent: O‘zbekiston Respublikasi Milliy gvardiyasi Harbiy-texnik instituti, 2018. – 441 b. (Rustambaev M.Kh. Course of Criminal Law of the Republic of Uzbekistan. Volume 1. Crime doctrine: textbook. 2nd edition, supplemented and revised. - Tashkent: Military-Technical Institute of the National Guard of the Republic of Uzbekistan, 2018. – 441 p.)
7. Kabulov R., Otajonov A.A. va boshq. Jinoyat huquqi. Umumiy qism: darslik. – Qayta ishlangan va to‘ldirilgan 2-nashr. – Toshkent: O‘zbekiston Respublikasi IIV Akademiyasi, 2012. – 482 b. (Kabulov R., Otajonov A.A. et al. Criminal law. General part: textbook. - 2nd edition, revised and expanded. - Tashkent: Academy of the Ministry of Internal Affairs of the Republic of Uzbekistan, 2012. – 482 p.)
8. Ochilov X.R., Haydarov Sh.D., Shamsidinov Z.Z. Jinoyat huquqi. Umumiy qism: o‘quv qo‘llanma. – Toshkent: TDYU nashriyoti, 2021. – 172 b. (Ochilov Kh.R., Khaydarov Sh.D., Shamsidinov Z.Z. Criminal Law. General part: study guide. - Tashkent: TSUL Publishing House, 2021. – 172 p.)
9. Кочои С.М. Уголовное право. Общая и Особенная части: учебник. – Москва, 2009. (Kochoy S.M. Criminal Law. General and Special Parts: textbook. - Тошкент, 2020.)
10. Уголовное право. Особенная часть: учебник для вузов / под общ. ред. Л.М. Прокументова. – Томск: Издательский Дом Томского государственного университета, 2019. (Criminal Law. Special part: textbook for universities / edited by L.M. Prozumentova. – Tomsk: Publishing House of Tomsk State University, 2019.)
11. O‘zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi. – Toshkent: O‘zbekiston, 2023. – 80 b. (The Constitution of the Republic of Uzbekistan. – Tashkent: Uzbekistan, 2023. – 80 p.)

ҲУҚУҚИЙ ТАДҚИҚОТЛАР ЖУРНАЛИ

ЖУРНАЛ ПРАВОВЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ

JOURNAL OF LAW RESEARCH

Taqdim etilayotgan maqolalarga qo'yilgan talablar:

1. Maqola o'zbek, ingliz va rus tillarida qabul qilinadi va Microsoft Word dasturida Times New Roman shriftida 12 kegl, 1 satr oralig'ida, sahifalar barcha tomondan 2 sm qoldirilgan bo'lishi shart. Satr boshi - 1,25 sm bo'lib, satrlarni eniga to'g'irlash, so'zlarni boshqa qatorga ko'chirish avtomatik tarzda bo'lishi lozim.
2. Birinchi qator o'ng tomondan muallifning familiyasi, ismi va otasining ismi, ikkinchi qatorda muallifning ish joyi, lavozimi, ilmiy darajasi va unvoni va e-mail, uchinchi qatorda sahifaning o'rtasida bosh va qalin harflar bilan maqolaning nomi yoziladi. Ushbu ma'lumotlar o'zbek, ingliz va rus tillarda berilishi lozim.
3. Keyingi qatordan o'zbek, ingliz va rus tillarida kamida 60 ta o'zbek, ingliz va rus tillarida so'zdan iborat annotatsiya beriladi.
4. Keyingi qatordan 6-10 ta o'zbek, ingliz va rus tillarida kalit so'zlar beriladi.
5. Keyingi qatordan asosiy matn umimiy so'zi minimal 2000 ta bo'ladi.
6. Adabiyotlarning to'liq ro'yxati asosiy matndan so'ng alifbo tartibida ko'rsatilishi lozim va havolalar asosiy matnda bo'lishi kerak [1, B.25].
7. Maqolada keltirilgan dalillarning to'g'riligi uchun muallif mas'ul, plagiat holati taqiqlanadi.
8. Web of science, Scopus tizimidagi jurnallardan iqtiboslar olish maqsadga muvofiqdir.

Требования к оформлению научной статьи:

1. Статья принимается на узбекском, английском и русском языках и должна быть оформлена в Microsoft Word шрифтом Times New Roman, размер 12, межстрочный интервал — 1, поля со всех сторон — 2 см. Абзацный отступ — 1,25 см; выравнивание по ширине и переносы слов должны быть включены автоматически.
2. В первой строке справа указываются фамилия, имя и отчество автора; во второй строке — место работы автора, должность, ученая степень и звание, а также e-mail; в третьей строке по центру страницы крупным и жирным шрифтом — название статьи. Эти сведения должны быть приведены на узбекском, английском и русском языках.
3. Ниже дается аннотация на узбекском, английском и русском языках, содержащая не менее 60 слов на каждом языке.
4. Далее приводятся 6–10 ключевых слов на узбекском, английском и русском языках.
5. Далее основной текст: общий объем текста должен быть не менее 2000 слов.
6. Полный список литературы должен быть приведен после основного текста в алфавитном порядке; ссылки должны присутствовать в основном тексте в формате [1, C.25].
7. Автор несет ответственность за достоверность приведенных в статье доказательств; плагиат запрещен.
8. Рекомендуется цитирование журналов из база данных Web of Science и Scopus.

Requirements of the articles submitted:

1. Articles are accepted in Uzbek, English and Russian and must be prepared in Microsoft Word using Times New Roman font, size 12, single line spacing, with 2 cm margins on all sides. First-line indent is 1.25 cm; text should be justified and word hyphenation/line breaks set to automatic.
2. In the first line on the right: the author's surname, given name and patronymic; in the second line: the author's affiliation, position, academic degree and title, and e-mail; in the third line centered on the page: the article title in bold and uppercase (or bold). These details must be provided in Uzbek, English and Russian.
3. Next, provide an abstract in Uzbek, English and Russian of at least 60 words in each language.
4. Next, provide 6–10 keywords in Uzbek, English and Russian.
5. Next, the main text: total word count must be at least 2000 words.
6. The full list of references must appear after the main text in alphabetical order, and citations should appear in the main text in the format [1, P.25].
7. The author is responsible for the accuracy of the evidence presented in the article; plagiarism is prohibited.
8. It is advisable to include citations from journals indexed in Web of Science and Scopus.